

אֶת־אֶחָתָנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לֹ עַד־לָהּ
 בְּיַחֲרֵפָה הוּא לָנוּ : 10 אֶדְ-בְּזֹאת
 נֵאֹוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָּמֵנוּ דְהַמֶּל
 לָכֶם כְּרִזְכָר : 11 וְנָתַנוּ אֶת־בְּנֵיתֵינוּ
 לָכֶם וְאֶת־בְּנֵיתֵיכֶם נִקַּח־לָנוּ וְיִשְׁבְּנוּ
 אִתְּכֶם וְהֵייוּ לְעַם אֶחָד : 12 וְאִם־לֹא
 תִשְׁמָעוּ אֲלֵינוּ לְהַמּוֹד וְלִקְחָנוּ אֶת־
 בָּתָנוּ וְהִדְקָנוּ : 13 וַיִּיטְבוּ דְבַר־הֵם
 בְּעֵינֵי חָמוֹד וּבְעֵינֵי שָׂכֶם בֶּן־חָמוֹד :
 14 וְלֹא־אֲחֵר הִנְעֵד לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר
 כִּי חָפֵץ בָּבֵת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבֵּד
 מִכָּל־בֵּית אָבִיו : 15 וַיָּבֵא חָמוֹד וּשְׂכֶם
 בָּנוּ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־
 אַנְשֵׁי עִירָם לֵאמֹר : 16 הֲאֵנָשִׁים

הָיוּ לַמָּוֶן יֵת אֶחָתָנָא
 לְגַבְרָא דִּי לִיה עוֹרָדָא
 אֲרִי חֲסוּדָא הוּא לָנָא :
 10 מִן בְּרַם קָדָא נִמְסָם לְכוּן
 אִם תִּהְיוּ כְּמוֹנָא לְמַגְד
 לָכֶם כְּרִזְכָרָא : 11 מִן וְנָתַן
 יֵת בְּנֵיתָנָא לְכוּן וְיֵת
 בְּנֵיתֵיכוֹן נִמְסֵב לָנָא וְנִיחֵיב
 עִמְכוּן וְנִהֵי לְעַמָּא חָד :
 12 וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּן מִנָּנָא
 לְאֶחָתָנָא וְנִדְבַר יֵת
 בְּרֵיתָנָא וְנִיחֵיב : 13 יֵה וְשַׁפְרֵי
 פְּתִיחֵיהוֹן בְּעֵינֵי חָמוֹד
 וּבְעֵינֵי שָׂכֶם כְּרִזְכָרָא :
 14 וְלֹא אֲחֵר עוֹרָדָא
 לְמַעַבְד פְּתִיחֵיהוֹן אֲרִי
 אֶתְדַעֵי בָּבֵת יַעֲקֹב וְהוּא
 יִקָּר מַכָּד בֵּית אָבוּהֵי :
 15 וְאֶתָא חָמוֹד וּשְׂכֶם
 בְּרֵיהּ לְתַרְע קְרִיתֵיהוֹן
 וּמְלִילוּ עִם אַנְשֵׁי קְרִיתֵיהוֹן
 לְמִימְרָא : 16 כֹּא נִבְרִיא

רשבים

וכן כי נאל תאלו מן ששם שיהיו מן
 קאל וישלחני משפטי דקל . מן כתר
 (יש) ולא אחר . סגרת לא תאמר שיהא מסקל

בחרוהו . מן על וישלחוהו . (מ) ונגנו . דש . כמו ונתנו פירוש בלתי . זכ . מדום נמוך די . כמו טנגנו . (יש) ולא אחר . סגרת לא תאמר שיהא מסקל

רמב"ן

והרב עליון אמ נב ועסק או אנס ופתח בתי של חבירו או
 שחדיק נרשו וחבל בו וכיצא בתו ומכלל המצות והוא שישבו
 דינין גם בכל עיר ועיר בישראל ואם לא עשו כן אינן נהרגין שזו
 מצות עשה בהם ולא אמרו אלא אזהרה שלהן זו היא מיתתן ולא
 תקרא אזהרה אלא המניעה בלא וכך דרך הגמרא בסנהדרין
 ובירושלמי אמרו דינין של נה המה דינו נהרג לקח שחד נהרג
 דינין ישראל כל דין שאחת יודע שאתה שלם מסנו או אתה
 רשאי לברוח מסנו וכל שאחת יודע שאי אחת שלם מסנו אתה
 שאתה שלם מסנו אתה רשאי לברוח מסנו נראה מכאן שרשאי
 היה בן נח לאמר לבצלי הדין איני נזקק לכם כי תסמת הוא
 בישראל לא הנווד מפני איש אל תכניס דבריו מפני איש וכל
 שכן שלא יהרג כשלא יעשה עצמו קצין שופר ומושל לשטות את
 ארצו . ומה יבקש כהן חרב חייב וכל אנשי שכם וכל שכנות
 עממין לא עובדי ע"ז ומגלי עריות ועושים כל תועבות חשמים
 והכתוב צווח עליהן בכמה מקומות על החרום הרמיה ועל תבניות
 תחת כל עץ רענן וכו' לא תלמד לעשות וכו' ובגלוי עדיה כי
 את כל התועבות האל עשו וכו' אלא שאין הרב מסור ליעקב
 ובניו לעשות בהם הדין . אבל ענין שכם כי בני יעקב בעבור
 שהיו אנשי שכם רשעים ורסם חשבו להם כמים רצו להנקם מהם
 בהרב נוקמת והרגו הסלך וכל אנשי עירו כי עמיו הם ומסרם
 אל משפחתם ואין הכרית אשר נמולו נחשב בעיניהם למאונה
 כי היה להחניף לארציהם ויעקב אמר להם בבואן כי הביארו
 כמסנה שנאמר עקרתם אוחי להכאישי ושם ארץ אשם כי עשו
 חסם לאנשי עירי שאמרו להם כמעטרו וישכנו אתכם והיינו לכם
 אחד והם היו בחורים בהם ובמחו בדבורם ואולי ישונו אל ה'
 הורגו אותם חנם כי לא הרעו להם כלל . חזו שאמר כלי חסם
 סכרחתיהם ואם נאמין בספר מלחמות בני יעקב בא להם פחד
 אכרם

יש כאן שאלה שהרב נראה כי כרצון אכיה וכעצמו ענו כי
 למנו היו והוא יודע מעט כי במרמה ידברו וא"כ למה כעס .
 ועוד שלא יתכן שיהיה רצונו להשיא בתו לכנעני אשר מסא אחת
 והנה כל האחים ענו המענה הוה כמרמה ושמעון ולוי לברם
 עשו המעשה והאב ארר אסם להם לברם . והתשובה כי המרמה
 הייתה באסרם להמול להם כל זכר כי חשבו שלא יעשו כן בני
 העיר ואם אולי ישמעו לנשואים ויהיו כלם נמולים יבואו ביום
 הולישו בתויהם כואבים ויקחו את בתם מבית שכם . ואת עצת
 כל האחים וברשות אכיהם ושמעון ולוי רצו להנקם מהם הורגו
 כל אנשי העיר ויתכן שהיה הכעס ליעקב שארר אסם על שהרגו
 אנשי העיר אשר לא חסאו לו והראוי להם שיהרגו שכם לבדו
 יוחו מה שאמר הכתוב ויענו בני יעקב את שכם ואת חסור אביו
 במרמה וידברו אשר מסא את דינה אחותם כי כלם המכיסו לדבר
 לו במרמה בעבור הנבלה שעשה להם סדרים ישאלו ואיך עשו
 בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי והרב השיב
 בספר שושנים ואמר שכני נת מצווים על הרמיה והוא להשיב
 דינין בכל פלך ופלך לרון בשבע מצות שלהן וכן נח שעבר על
 אחת מהן והוא נהרג בסוף ראה אחד שעבר על אחת מהן ולא
 נהרגו להרגו הרי זה הוראת הרב בסוף ומפני זה נחתיב כל
 בעלי שכם הריגה שהרי שכם גול והם ראו וידעו ולא נהרגו ואין
 דברים הללו נכונים בעיני שאם כן הית יעקב אכינו חייב להיות
 קורם חוכה במיתתם ואם פחד מהם למה כעס על בניו וארר
 אסם אחר כמה זמנים וענש אותם וחלקם והפיצם והלא הם זכני
 רעשו מצוה וכו' וכו' באלוים וחצילם . ועל דעת הרבין שמנו לבני
 נח בשבע מצות שלהם אינם להשיב דינין בכל פלך ופלך כלבו
 אבל צוה אותם בדיני גגבה ואינאם ועישק ושכר שלר ודיני
 השומרים ואונם ומפתח ואכזה נויקין וחבל בחבירו ודינו מלות
 ולת דיני מסק ומסכר וכיצא בתן כענין הדינין שנצמח ישראל

↑

ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

לאמר הן ישלח

קרא במחור גרושמו... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

תורה אור השלם

1. לא יקרא בך מעביר... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

גליון הש"ס

כפ"ר וכו' אלו הדינים... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

הנהרות הב"ח

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

רכינו הנגאל

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

מוסף רש"י

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

מוסף רש"י

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

מוסף רש"י

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

אף על דהם מן החי... ארבע מיתות פרק שביעי מנהדרין

להשיג גבולו, ויש בכ"ז אריכות גדול בס' משפט שלי
(בקולטורם תקון עולם), ובס' השן ואיפור עיי"ש,
ובזה תבנה לדינא הנלעג"ד, ולאף שכפי הנראה הפרין
החובט על המדה, לתבוע השלומי כפלים, אבל
בזה תביעתו נכונה, שאינו ראוי הנחבט להשיג גבולו,

ויש לפשר בדיניהם, עד כדי להפוס דעתו של החובט, שיסכים
שהחבט ימסור הרשימה שלו להרוכל השני,
ובזה כגני יודושת"ה כל הימים וחותם בכל חותמי ברכות
יצחק יעקב ווייס

סימן קכח

עוד בכעין ענין הנ"ל

ב"ה יום ה' מר"מ תשי"ח לפ"ק.
שוכט"ס לכבוד ידי"ג הגה"צ המפורסם חו"ס בוי"ק
וכו' וכי' כש"ת מוהר"ש"ש רבין הלב"רשטאם
שליט"א האדמו"ר מציעשינוב וכעת חובק"ק ברוקלין
יצי"ו.

אחדשת"ה. כמשפט לאהבי שמו.

הנה קונטרס הרלוף פה כמבוקשו הגיעני מכבר, אך
רצוח ערדות סבבנו, וכפי אשר כתב כה"ג שליט"א
במכתבו דעתו נוטה לפשר בדיניהם, וממילא לא ה"ו כ"כ
כ"ו: לדינא, ע"כ אחרתי בהשונתי ועס כה"ג הסלוחה.
ומש"כ לכתוב חו"ד, אם מהנכון לפסוק ששמתן לא

ילך להקונים של ראובן שלא ישלם לו רעה תחת עוצה
שלמדו מלאכה ויש לו פרנסה מזה, וע"י צמחרי"ק
(ס"ו קפ"ח) צרופאים שגשתתפו שאינם יכולים לחזור דכיון
שרופאים מומחים למדו וכו' עיי"ש עכ"ל.

הנה בספרי חלק שני שילא כעת לאור (ס"ו ז"ד) הצעתי
חו"ד העני' צה"ג, עפ"י הש"י הד"ח, דמוטל
על הדיין לתקן תקנות כראוי למגדר מילתא, דיש להב"ד
לקבוע איזה זמן כפי ראות עיניהם, שלא ימכור להקונים
של ראובן, והיא מדין מערופיא עיי"ש.

ובזה כגני יודיו עוז, חותם בכל חותמי ברכות, ונזכה
שבימים כאלו יהפכו לששון ולשמחה,

יצחק יעקב ווייס

סימן קכט

בנדון קנה מיד עמיתך היכא דאצל הנכרי הוי בוזל

ב"ה יום ד' שושן פורים חשי"ט לפ"ק מנשטת יצי"ו.

שוכט"ס לכבוד ידידי הרב הגאון חר"ב טובא צמ"ס
וכו' כש"ת מוה"ר אברהם מאיר איזראל שליט"א
אבד"ק הניאד וכעת באה"ב יצי"ו.

אחדשת"ה. כמשפט לאותבי שמו, את גי"ת האירו לנגד
עיי"ג, ונהנתו מאד שכח"ה מצא דברי חפץ
וישרים בספרי הדל. ויה"ר שנוכה לזכות הרבים ולהגדיל
תורה ולהאדירה.

והנני לתשובת שאלתו, בדבר שלפני איוה
חדשים נפתח בשכונתו חנות גדול א/
מאותם שנקראו בלשון אנגלית המדוברת
בשם "טשעין סטאר", והן בתי מסחר
ענקיים, עם כל מיני סחורות שבעולם,
ומוכרים את סחורותיהם בזול בלתי ערך
למחירי החנויות הקטנים, מאחר שהם
קונים כמותים יותר גדולים מבתי החרושת
עצמם, ועי"ז משיגים את סחורותיהם
במחירים יותר נמוכים. מאשר בעלי מסחר

הקטנים, שקונים מיד שני ושלישי כנהוג,
והנה בעלי ה"טשעין סטאר" הנ"ל הם גוים,
ואולי שנמצאים ג"כ בין בעלי האקציא-
נערען אף יהודים, אבל בודאי שאינם
שומרי תורה ומצוות, ובטלים באלף, בין
הבעלים עכו"ם, ובשכונתו נמצאים כמה
מבעלי בתי המסחר הקטנים יהודים שומרי
תו"מ, שכל מחייתם ממסחרם הקטנים,
וכעת הרבה מן הקונים והקונות הולכות
לבית מסחר הגדול הנ"ל, משום שנמצאים
שם מבוקשם מכל מיני סחורות שבעולם,
ובעלי מסחר הקטנים צועקים צעקת לגימה
על הקונים היהודים, שהולכים לקנות אצל
הגוים, ונתעוררה השאלה, אם שייך בזה,
מש"כ התו"כ (פ' בהר) עה"כ וכי תמכרו
ממכר לעמיתך וכו', וכשאתה קונה קנה
מישראל, ע"י ברש"י ז"ל שם, גם בכה"ג
שאצל הישראל המחיר יותר גדול מאשר
אצל העכו"ם, אם לא עכת"ד.

א) והנה בנוגע למש"כ שאולי נמצאים שם, בין האקליאנערשטן יהודים שאינם שומרים חורה ומלוות, — צאלו אף שיכוו כלס כן, שייך עוד הדיון של הח"כ, ואין לריך לטעם ביעול שכתב בח"כ, וכמ"ש החת"ם (כתשו' חו"מ סו"ס קל"ד), דלענין דינא שלריך להקדים עמייתך לקטו ממנו ולא מנכרי, לענין זה יש לחלק, דגם במומר הדיון כן, דדרשינן עמייתך עם שאתך בתורה ומלוות עיי"ש, וכן ראיתי שפי' בספר עשירית האיפה (מהגרי"ק מקאמארנא זללה"ה) שעל הח"כ (שם פרשת צבר פרשה ג'), דאס יש לך חפץ יפה למטר, אל חמכור אלא לעס שפמיה עמך בחורה ומלוות, ולא למו שפוקר וכופר ב' יתברך, או קנה, אס רינוך לקנות חפץ, ויש בעיר שני סומרים אחד הדבוק ומאמין ב' יתברך וא' פוקר וכופר אל הקנה אלא מיד עמייתך עכ"ד, וא"כ שייך דין הח"כ ג"כ, דיש לקנות אלא יהודים שומרי חורה ומלוות, ולא אלא שאינם שומרים חורה ומלוות.

ב) אבל בנוגע לשיקרא דדינא, שפיר הביא בח"כ, מהא דהרמב"ם והעור והש"ע, לא פסקוה להלכה, ושכבר עמד צדק צדקו חקרי לב (חו"מ ח"א סו' קל"ט), ועוד בפסיקתא איתא רק בדרך ענה עונה, ואולי יש צדק משום מ"ע דוהחזקה ב', ועי' (ו"ד סו' רמ"ע ס"ג) ו"ב הביא משו"ת רמ"א (סו' ט') והרשב"ץ (ח"ג סו' קנ"א), שהוכיחו דחמכרו לעמייתך או קנה מיד עמייתך שייך אפילו כשנמצא אלל הנכרי צול יותר מאשר אלל הישראל עכ"ד, — הנה הספר חקרי לב אינו נמצא במחילתו, ואח דברי הרמ"א כתשו' הכ"ל, הבאתי בספרי מנחה יצחק (ח"צ סו' ל"ד), ומש"כ צדק ההת"ם ז"ל בדרשותיו וכתשו' (חו"מ סו' ע"ט) עיי"ש.

ג) א) אמנם אחרי העיון בדברי הרמ"א וכתשו"ן, נראה דאף דלכאורה שיהיה אללי בחדא שיטתא, אבל מ"מ קלח חילוק נראה ציויכס, דעבוד שהרמ"א ס"ל כן לודאי, עד שכח על מאן דסלקא אדעתיה לומר, דכשהגוי מוזיל עפי, שרי לקח ממנו, דהמה דברי הבג, וכן על מו ישראל לחלק לדחות הראוי (מב"מ דע"ב), דשם שאני דאינו מפסיד משלו, אלא שאינו מרויח, משא"כ במקום שמפסיד משלו, דהוי דבר האבד, מ"ז כתב דאלו הדברים דבר האבד הם עיי"ש, אבל הכתשו"ן כנראה דלא פשיעא ל' כ"כ כ"ז, דהחמיל לומר דזה"ל "שהרי למכור שיה בשוק מה"ד להקדים לישראל לעכו"ם וכי", הרי פשיעא ל' רק לענין שיה בשוק, דשייכים דברי הח"כ הכ"ל, ורק תוך כדי דבור כתב שזו דזה"ל "והי' נראה שאפילו בפחות מהעכו"ם הוא מזהיר הכתוב וכי", הרי כתב כן בלשון "והי' נראה", היינו דנראה כן, אבל אין פשיעא ל' כ"כ צדק, ועוד חילוק אחר יותר נפ"מ לדינא, דאלו הרמ"א כתב בלשון "כשהגוי מוזיל עפי", וא"כ המשמעות דאין שיעור בדבר ההזזה, שכלל אופן הישראל קודם, ואלו הכתשו"ן כתב רק בלשון "דאפילו בפחות מהעכו"ם הישראל קודם", ובלשון "פחות מעכו"ם", ו"ל רק בפחות קלח, יש להקדים אח הישראל, אבל לא כמוזיל עפי, ועל קוטב זה יסודו דבריו דלהלן.

ד) דנחזי אן, דהנה עיקר ראיית הרמ"א שם, וכן הכתשו"ן רימו לראי' זו, היא ממה דאיתא (בפ"ק דע"ז ובפסחים דכ"ג), דיש להקדים לגר בנתיב מלגוי בתיורה, ואעפ"י שמפסיד בקרנא שלו, עיי"ש, וכהו הרי שם (בט"ז ד"כ ע"א) כתבו החו"ס (בד"ה ו"י מאור) להקשות, על ענין זה, דלקודם נתיב גר למכירה דנכרי, וכי אס יש לאדם חפץ למכור יתנו לגר קודם שימכרו לעובר טכנים, וכלא אפילו לישראל אינו מלווה על כך, ותי, וי"ל, דוקא נבילה שאינו שיה אלא דבר מועט לישראל,

שלא היו מדברי טכנים מלוויים ציויכס, ולגר היא שיה הרבה כשאר בשר עכ"ד, וכן כתבו החו"ס (בחו"מ דק"ד ע"ב סוד"ה עד שיפרוט), ומדאי עממא ראיתי בלמח שכחב בם' שטר משפט (פל החו"מ סו' ל"ז אות א'), לענין מה דאיתא (שם בצ"מ), דתני רב יוסף אס כסף חלוה אח עמי אח העני עמך, עמי ועכו"ם עמי קודם, ופריך הש"ס פשיעא, ומשני לא נלכח דאפילו לעכו"ם צריבית ולישראל צתנס, — זה הראוי השני' שהביא הרמ"א והכתשו"ן שם, — להוכיח דהא דמטוה להלוה לישראל צתנס, הוא דוקא כשהריבית הוא דבר מועט, אבל אס הוא ריוח מרובה, אין סברא להקדים אפילו לישראל, וכמ"ש החו"ס הכ"ל, לענין נבילה להקדים נתיב לגר למכירה לעכו"ם, ודחה צדק אח דברי הרב מוכרי' דילאון בספר מגילת אסתר (שורש ו'), דכנראה דמסתפקא ל' צדק, והוכיח כן עוד מדין דהשבת אצויה (בצ"מ ד"ל) ובש"ע (חו"מ סו' רס"ה), עיי"ש, וא"כ לא יהא הלמד חמור מהלמד, דאס בנתיב, בהקדם נתיב לגר, והלואה לישראל צתנס, דמשם הביא הרמ"א ראוי למדו, הדיון דדוקא דבר מועט לריך לוות, ממילא הכ"ד לענין, הקדמת ישראל במקח וממכר, דוקא היכא דהנכרי מוזיל רק דבר מועט, יש להקדים לישראל, אבל בדבר מרובה אלל להקדים, ודברי הרמ"א שכתב, דגם במוזיל עפי דינא הכי ל"ע, וראיתי שהש"ע משפט שם בסוף דבריו, אין לדברי הרמ"א כתשו' שם, וכנראה שכיון צדק להעיר על דבריו מטעם הכ"ל, וציויב דברי הרמ"א נראה, דסמך צדק על מה שכחב שם בסוף, דלפי מה דפסקין בעירובין (דמ"ז) דר"מ ור"י הלכה כר"י, ור"י קאמר דלאקדומי לא לריך קרא, א"כ הא דקאמר מיד עמייתך מיידי כשמוזיל גבי, דאס בשיון הכתוב מדבר, ל"ל קרא דפשיעא הוא דאל עמייתך גמור הוא וחייב להחיות וכו' עיי"ש, וע"כ הכוונה, במש"כ דאס בשיון וכו', היינו אף בהפסד קלח, דבהקדמת ישראל צתנס, הרי יש הפסד קלח עכ"פ כנ"ל, וא"כ הא דקאמר מיד עמייתך, לזנו לומר אף בהפסד מרובה, וכה"ג כתב בם' מגילת ספר שם, לענין ריבית, אכ"כ ל"כ ראוי כ"כ, דאיכא למימר, דבלמח מה דאמר בש"ס דלאקדומי ל"ל קרא, והפני יהושע הרבה להקשות, דמה סברא היא זו, דצחו"ס דע"ז שם נראה, דל"ה כ"כ סברא פשיעא, וכתב החת"ם (בחיודשויו לפסחים דפוס ירושלים תרנ"ד), ד"ל הכוונה מדגלי קרא גבי או קנה מיד עמייתך, דחייב להקדים לישראל, אפילו היכא שמפסיד, ממילא נדע, להקדים נתיב לגר ממכירה לנכרי בהפסד מועט כנתיב עיי"ש, וא"כ שוב אין ראוי משם לומר דעמייתך מיתר להפסד מרובה, דהרי זולת עמייתך, לא היינו אומרים דלאקדומי ל"ל קרא, ובלמח הביא שם חשו' הרמ"א הכ"ל לסייע לישבו, וחיודש שלא העיר, דהרמ"א צנחמו, ע"כ לא ס"ל כן, וא"כ עכ"פ היכא דאיכא הפסד בדבר מרובה, אס יקנה מישראל, יש על מו לסמוך שלא להקדים לישראל, דהוי עוד כש"כ מהלואה לנכרי צריבית, דהסם אינו מפסיד משלו, אלא שאינו מרויח, וכמ"ש כתשו' רמ"א שם, ואפ"י כוכיח הש"ע משפט לחלק בין ריוח מעט לריוח מרובה, א"כ מכש"כ דיש לחלק כן, במקח וממכר, שמפסיד משלו, וכמו שמחלקים (במ"ס שבת דקנ"ג ע"א) וצירושלמי לענין חו"מ, וכמו שהביא הרמ"א שם.

ה) אמנם אף לפי זה, עדיין יש לענין כמה השיעור בהפסד צדק, שיפעור ע"ז מלקנות מישראל, ואס נאמר דרק בשיעור הפסד מרובה נפטר צדק, אז היינו צאים להכתיב צפוסקים, לענין השיעור הפ"מ, הנאמר צפוסקים לענין או"ב, דיש סוברים לחלק בין עני לעשיר, ויש סוברים דלזילוק צדק שחוח מכרק, וכמו לענין

*) שוב ראיתי בספר משפט שלי' (רפ"ק קפ"ט) מזה, ושם במשמרת שלו הביא מה' מהר"ם שיק חו"מ (סו' ל"א) וש"מ.

אונאכ במתח וממכר, כדליתא בזה בחש"י נחלח מצעה (ס"ו ג"ה) ובש"ע, שהביאם באריכות בס' דעת חורה (בפתיחה ארוח ל"ז), אכן מלאחי בס' דרכי השוכה (יו"ד ס"י קנ"ט סק"ז), שהביא מס' מרבה חורה (סק"ח), שכח, ד"ל דוקא כשהרביצת שיקה מהעכו"ם, היא פחות מש"ס, אז יקדים הישראל, אבל אם הרביצת שיקה מהעכו"ם, הוא כשישור ש"ס, העכו"ם קודם וסוים בל"ע עיי"ש, ולפי דבריו גם נדון דיונו כמו ברביצת, ולמעשה ל"ע כמו בשם כ"ל.

ו) והנה פשיטא דאף לדברינו עפ"י השער משפט בהוקיר הישראל רק מעט, ולדברי הרמ"א אף בהוקיר עפי, דיש להקדים להישראל, מ"מ און להישראל החנוני לחשוב ביוקר להישראל מלכרים, וכמו שביאר בחש"י חשב"ן שם דאסור לעשות כן, ומעטם דברי הח"כ בעלמו הג"ל עיי"ש.

ז) ועוד פשיטא, דלפי עיקר ההלכה המבואר בש"ס ב"ב (דפ"ט ל' ז"א) ובש"ע (חומ"ס ס"ו רל"ח), השישור כמה מותר להרויח, ויש בזה ג' חילוקים, עיקר אוכל נפש, ומכשירי אוכל נפש, ואין בהם אוכל נפש כלל, כדליתא דריושה וכת"ע שם, והחויב על הב"ד להעמיד שומרים על זה, א"כ בודאי אם החנוני ישראל מוקיר מה השישור, אז בודאי און חויב להקדים אותו, ומותר ליקח מנכרי המחיל, אבל מסתפקא ל' בזמן הא דאון כח ב"ד יפה לכפות ע"ז, וכל חד זבין בכל מה דיכול, ואז לא מחויב הישראל לחודי לחנוני בזול, כמבואר בש"ע שם, ועי' דבר'ה וסמ"ע שם, האיך יהי' הדין, אם חנוני ישראל מוקיר יותר מהמניע לו עפ"י השישור שקצבו לו חכמים להרויח, ויש חנוני נכרי המוכר בזול, אם גם אז יש המורה להקדים אה הישראל, — ופשיטא לה ממה שכחנ הרשב"ם, (שם דפ"ע ע"א) למ"ד דאון מעמידין אגרדמין לשערים, שלא ימכרו ביוקר וכו' דאם זה ימכור ביוקר אותו הל"ך למעות יתן בזול וילכו הלוקחין אלנו וכו' עכ"ל, והמשמעות דיכול לקנות אף מנכרי בזול, דהרי מיירי שם אף בעיר שרובא עכו"ם, מדפי' (בד"ל ע"ב) באלורי פירות, דמיירי בעיר שרובא ישראל, ש"מ דבאחינו (חון מאוחם שמופוש בהם בארץ ישראל) מיירי אף בעיר שרובא עכו"ם, וכן מוכח בש"ע, שלא כ' כן רק (בסעי' כ"ד), ובעיר שרובא עכו"ם בודאי גם החנונים רובם עכו"ם, ומדסחים, משמע

דכנה"ג יכול ליקח בזול אף מעכו"ם, ומשום שהחנוני עשה שלא כדון למכור ביוקר מהשער שהחירו לו חכ"ל, א"כ אף לדין בזה"ל, דאון מעמידין אגרדמין כ"ל, כן, — וגרבה עוד, דאף בדברים שאין מעמידין אגרדמין מדין הש"ס, הדין כן, ממה דליתא (בד"ל ע"א), אין משחקרין פעמים בנתיים וכו', ופי' הרשב"ם, אבל בשאר דברים מותר, שאם יוקיר זה ימלא אחרים שימכרו בזול עיי"ש, ומדכחנ בפשיטא שימלא אחרים, אף דמיירי ג"כ בעיר שרובא נכרים, מוכח עוד ביותר, דמותר ליקח בכה"ג אף מעכו"ם בזול, אם הישראל מוקיר שלא מן הדין.

ח) אכן כ"ז בנוגע להקדמת ישראל מהקרא דעמיתך, אבל היכא דניגע לערנבא החנונים הקענים שלא יתדלדלו ממחייתם, שוב יש בזה, משום דברי הח"כ אחרים, דליתא (שם פרשח"ה ה'), שה"פ כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, אל חניחבו שיזכה, הא למה זה דומה, למשוי על גבי החמור, עודנו במקומו, אחד חופש צו ומעמידו, נפל לארץ, חמשה און מעמידין אותו, ומנין וכו' ח"ל והחזקה צו עכ"ל, ועיי"ש בפ"י עשירית האפה שביאר היטב, וסוים וזה ידוע בעסקי העו"ז ובפרט בדור הזה עיי"ש, ומשם המקור לפסק הרמב"ם (פ"י מה' מת"ע) ובש"ע (יו"ד ס"י רמ"ע סעי' ו'), המחזיק ביד ישראל המתן וכו', ועוד מנו שם כמה דברים אשר מקורם ג"כ בדברי חכ"ל, ומכח מכל אלה דאף מחויב לסייע מהונו כפי יכלתו, להחזיק ידי אחיו שלא יתמוטעו, ומכ"ע דיוק בשער משפט כמה פעמים דוקא "עשיר" לשלול בזה מה דליתא בש"ע שם, דמ"ע להלוות לעניי ישראל, והוא מורה גדולה יותר מהלדקה, והיא אחד מהדברים המנויים שם (ביו"ד), והיונו דבא מחויב לקיים המלצה לסייע אף אם יפזר הרבה מממונו, — והנה גם כח"ה העיר מזה, דשיך משום מ"ע דוהחזקה צו כ"ל, ורק העיר ד"ל דכ"ז שאין חילוק במחיר בין העכו"ם [ולבדולין] בין ישראל וכו' עכ"ל, ולעג"ד פשוט מדברי הש"ס ופוסקים הנ"ל, דמחויב אף לסייע מממונו הרבה כפי יכלתו, יפשוט דבדואי און ט' רשות להגומלים עמו חסד, להוקיר עליהם השער עוד יותר מהמניע לו עפ"י דמת כ"ל.

יבא הנני ידיו דושח"ה כל הימים ותוחם בצרכה חג המלוות שיחוג אותו בשמחה ודליות ובהכשר ויתרון, יצחק יעקב ווייס

סימן קל

בדבר משולח שמבקש חלקו כהמעות שבא ממקום שנעשה שם פעדיירעשאן

מעות בעיר אחת בערי השדה. בעד מחצית שכר, והוא נוסע לשם משנה לשנה, וכעת נעשה שם קופת הצדקה, ששולחים ישר לועד הישיבה, ואינם מניחים לבוא לשום משולח. וכעת תובע המשולח חלקו במעות שבא ישר מקופת הצדקה הנקרא פעדע-ריישאן, וטענתו, אני מצדי מוכן לנסוע הלאה לשם, והם משיבים לו נסתחפה שדך.

ב"ה יום ד' אדר"ח תמוז תשכ"א לפ"ק מנשטער יצ"ו. שוכט"ם לכבוד ידידי הגה"צ והמפורס' לשבח ולתהלה כש"ת מוהר"ש ר' אבין-הלברשטאם שליט"א וטאדמו"ר מציעשינוב חוב"ק ברקלין ג. יצ"ו. אחדשת"ה, כמשפט לאוהבי שמו.

ע"ד אשר שאל חו"ד העני, בדבר משולח (שד"ר) של ישיבה שאסף תשעה שנים